

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ
ВСЕУКРАЇНСЬКЕ ТОВАРИСТВО «ПРОСВІТА» імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

**УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
ФАКУЛЬТЕТ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ
ТА ЛІТЕРАТУРНОЇ ТВОРЧОСТІ імені АНДРІЯ МАЛИШКА**

КАФЕДРА КУЛЬТУРИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

УКРАЇНСЬКА МОВА ВЧОРА, СЬОГОДНІ, ЗАВТРА В УКРАЇНІ І СВІТІ

***Всеукраїнська науково-практична конференція
до Дня української писемності й мови***

27 жовтня 2023 року

Київ – 2023

УДК 80.06
У 34

*Схвалено рішенням Вченої ради УДУ імені М.П. Драгоманова
(протокол № 4 від 30 листопада 2023 року)*

Українська мова вчора, сьогодні, завтра в Україні і світі:
Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції /відп. ред.
С.В. Шевчук, відп. за випуск Ю.Б. Виноградова, О.В. Дияк. К.: Вид-во
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова,
2023. 110 с.

У збірнику вміщено доповіді мовознавців, молодих учених і студентів, які брали участь у конференції. Тематика доповідей охоплює питання мовної політики в Україні, аспекти професійної комунікації в сучасній освіті, проблеми лексикології, морфології, термінології та фразеології української мови.

Для аспірантів, студентів-філологів, учителів української мови загальноосвітніх шкіл та гімназій.

Редакційна колегія:

Шевчук Світлана Володимирівна, завідувач кафедри культури української мови, академік НАН ВО України, кандидат філологічних наук, професор – відповідальний редактор;

Виноградова Юлія Борисівна, старший викладач кафедри культури української мови – відповідальний секретар;

Глущик Сергій Васильович, доцент кафедри культури української мови, кандидат філологічних наук – модератор;

Дияк Олена Володимирівна, доцент кафедри культури української мови, кандидат філологічних наук – відповідальний секретар;

Лобода Тетяна Михайлівна, доцент кафедри культури української мови, кандидат педагогічних наук.

© Автори статей, 2023

© Український державний університет
імені Михайла Драгоманова, 2023

12. Забродська К. Б. Аргументативний аналіз міфологем доктрини «руський мір». *Мультиверсум. Філософський альманах*. 2021. Вип. 2, т. 2. С. 3–13.

13. Серета К. Захист російськомовного населення як привід до вторгнення російських військ в Україну в 2014 р. *Емінак*. 2014. № 3-4. С. 61–68.

Левченко Юрій,

Наукова бібліотека Українського

державного університету

імені Михайла Драгоманова,

м. Київ

**ПРОЄКТ ПРЕДСТАВЛЕННЯ ВИКЛАДАЧІВ ТА НАУКОВЦІВ
УКРАЇНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ МИХАЙЛА
ДРАГОМАНОВА: НА ПРИКЛАДІ СТАТТІ
«ОРЛИК ПЕТРО ІВАНОВИЧ»**

З 2016 року Наукова бібліотека Університету здійснює проєкт представлення його викладачів та науковців у Вікіпедії. Все почалось з Вікіфешмобу до 12-річчя української Вікіпедії з написання статей до Української Вікіпедії та Четвертих Всеукраїнських Морозівських педагогічних читань, до яких була створена біографічна стаття Мороза Олексія Григоровича[1]. У процесі роботи було виявлено, що значна кількість видатних викладачів та науковців університету не були представлені у Вікіпедії, серед яких попередній ректор – Шкіль Микола Іванович. За таких умов директор Наукової бібліотеки Савенкова Людмила Василівна запропонувала створити проєкт зі створення біографічних статей у Вікіпедії про викладачів та науковців, які присвятили своє життя освітній і науковій діяльності в університеті та пішли у засвіти. Відповідно, обраний підхід реалізації проєкту дозволив не лише поширити інформацію про їх життя та наукову діяльність, а й вшанувати пам'ять. Реалізовувати проєкт взявся Відділ інформаційно-

бібліографічної роботи, працівники якого на той час пройшли семінар «Вікіпедія для бібліотек та бібліотекарів» та починали опановувати написання статей у Вікіпедії. За основу проекту було вирішено взяти біобібліографічний довідник «Професори Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова 1944–2009». Як наслідок, зіставлення довідника та Вікіпедії виявило сто особистостей, інформації про яких була відсутня у Вікіпедії. Всі вони увійшли до списку для створення статей у Вікіпедії під назвою «Цікаві особистості».

Вікіпедія – це вільна, загальнодоступна, багатомовна онлайн-енциклопедія, створена на базі вікі-сайту, яку може редагувати кожний охочий користувач Інтернету. Назва походить від слів «вікі» (технологія для створення сайтів, що дозволяє користувачам змінювати зміст сторінок через браузер) та «енциклопедія» (збірка наукових відомостей на різні теми, призначеної для широкого кола читачів). Створена 15 січня 2001 року, засновники – Ларрі Сенгер та Джиммі Вейлз (США). Вікіпедія – п'ятий за популярністю вебсайт у світі, за обсягом відомостей і тематикою її вважають найповнішою енциклопедією за всю історію людства. Станом на липень 2023 р. вона містить 61 млн статей 336 мовами світу [2].

Українська Вікіпедія або україномовний розділ Вікіпедії створений у січні 2014 року. Станом на жовтень 2023 року вона складає 1 292 350 статей. За цим показником вона перебуває на 14-му місці серед усіх мовних розділів, на 10-му місці серед європейських Вікіпедій та на 3-му місці серед Вікіпедій слов'янськими мовами. Авторський колектив складає 714 146 зареєстрованих користувачів (авторів) та 51 адміністратор (редактор) [3].

Головне, що потрібно знати – Вікіпедія – це енциклопедія, що має чітко визначені правила написання статей. Найбільш важливими серед яких є: значущість, нейтральність, енциклопедичний стиль, авторитетні джерела, перевіреність та дотримання авторських прав. Значущість – оцінка енциклопедичної цінності, що застосовується дописувачами для розв'язання питання: «Чи заслуговує тема на окрему статтю, чи лише згадку в іншій статті

Вікіпедії?»). Зазвичай значущість щодо особи визначається кількістю інформації про неї в авторитетних джерелах. Нейтральність означає, що при написанні статті повинні чесно та неупереджено представити всі наявні точки зору відносно предмета/об'єкта статті. Стаття не повинна декларувати, мати на увазі або натякати на те, що яка-небудь із представлених точок зору є єдино правильною. Енциклопедичний стиль – жанр наукового стилю, що характеризується логічною послідовністю викладу, прагненням авторів до точності, стислості, однозначності, нейтральності при збереженні насиченості змісту. Статті мають ґрунтуватись на авторитетних (опублікованих) джерелах, що пройшли наукову або редакційну експертизу (енциклопедії, монографії, статті з наукових журналів, що проходять редакційну експертизу, офіційні та фахові вебсайти). Відповідно, сумнівними джерелами є: персональні вебсторінки, блоги, форуми, «самвидав» (опубліковані джерела, які не були предметом якої-небудь незалежної перевірки фактів – книги і брошури (без рецензентів, наукового редактора тощо)), новинні вебсайти, «жовта преса». Щоб написати хорошу енциклопедичну статтю, автор повинен використовувати тільки ті джерела, які можна легко перевірити наведені факти у статті. Це означає що слід використовувати факти, твердження, ідеї, припущення, теорії, точки зору, гіпотези та аргументи, опубліковані поважним видавцем. Матеріали у Вікіпедії публікуються на умовах двох вільних ліцензій Creative Commons Attribution Share-Alike 3.0 Unported та GNU Free Documentation License, що надають право на копіювання, модифікацію та розповсюдження з обов'язковою умовою з прямого посилання на статтю з Вікіпедії. У Вікіпедії заборонено публікувати матеріали, що порушують авторські права! Публікуючи матеріали у Вікіпедії ви повинні володіти авторським правом на матеріал, який публікуєте, тобто ви повинні самостійно створити текст статті, який буде опубліковано[4].

Враховуючи, що далі буде йти мова про створення біографічної статті, детально розглянемо критерії значущості особи, за якими вони відбираються до Вікіпедії. Особи минулого: Чи залишила ця людина після себе що-небудь,

визнане фахівцями в даній галузі як помітний внесок? Чи є згадування про неї через кілька років після смерті (за винятком генеалогічних досліджень)? Чи згадується вона у довідкових виданнях, включаючи галузеві та місцеві (краєзнавчі)? ; Особи сьогодення (політики та громадські діячі; діячі науки й освіти; діячі мистецтва тощо): Чи можливо перевірити інформацію в статті у незалежних джерелах? Чи можливо це буде зробити через десять років? Чи можна припустити, що через 100 років стаття про цю особистість виявиться кому-небудь потрібною і цікавою? ; Наявність статей про особу у відомих біографічних довідниках; Людина, яка відома завдяки участі в історичних, політичних або інших подіях, вартих оголошення; Праведники народів світу; Всесвітньо відома особа з шоубізнесу; Автор, редактор або фотограф, музикант, художник, скульптор, архітектор, інженер або інший митець, твір якого визнано видатним і, ймовірно, надовго стане частиною історії у певній галузі [5].

Враховуючи вищевказані правила підготовка статті починається з обрання особи зі списку. Далі слідує збір інформації про неї з біобібліографічного довідника, електронного каталогу бібліотеки (статті, книги), галузевих енциклопедій та довідників, а також матеріалів відкритого доступу з мережі «Інтернет». Зібраний матеріал вичитується, аналізується та групується відповідно напрацьованої структури статті. Далі з опрацьованого матеріалу формується текст статті з дотриманням вищевказаних правил та енциклопедичного стилю. Зважаючи на те, що проєкт представлення викладачів та науковці університету триває понад п'ять років, за ці роки була вироблена схема структурування матеріалу, що відповідає вимогам біографічної статті у Вікіпедії. Детальніше розглянемо її на прикладі статті про професора кафедри української літератури Петра Івановича Орлика [6].

Стаття починається з вступної інформації-характеристики, що включає: прізвище, ім'я, по батькові; роки жаття; галузь діяльності; наукові, вчені, військові звання; видатні та визнані заслуги.

Наступною подається біографічна інформація про особу від народження до смерті, під заголовком «Біографія».

Розділ «Наукова діяльність» представляє інформацію про: наукові здобутки; внесок в дослідження галузей знань, тем, проблем тощо; з яких галузей є фахівцем, що саме зробив.

Наступною подається інформація про «Вибрані праці» особистості, що являє собою перелік його основних або найбільш відомих наукових праць.

Розділ «Джерела» включає перелік всіх доступних книг, статей, енциклопедичних статей, інтернет-інформації що була використана при підготовці статті. Фактично є «Списком використаної літератури» у підготовці статті.

Останнім розділом статті є «Посилання» де вказують носії інформації (книга, стаття, сайт), що містить важливу інформацію з теми статті. Найчастіше вказується URL на змістовні електронні ресурси, що знаходиться в інтернеті.

Завершується стаття шаблоном «Категорії», що призначений для групування сторінок Вікіпедії за будь-якою ознакою. У Вікіпедії для збору інформації про викладачів та науковців інституту створені наступні категорії: «Викладачі Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова», «Науковці Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова» та «Ректори Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова».

За вказаною схемою: «Вступна інформація-характеристика – Біографія – Наукова діяльність – Вибрані праці – Джерела – Посилання – Категорії» здійснюється підготовка всіх статей проекту. Однак, якщо особа здійснила видатне наукове відкриття або впродовж займалась діяльністю про яку є багато інформації в авторитетних джерелах, тоді створюється додатковий розділ за назвою діяльності або відкриття та йде після розділу «Наукова діяльність», як додаткова або уточнювальна інформація.

Отже, підготовка статті до Вікіпедії майже нічим не відрізняється від написання наукової статті, крім відповідності вимогам енциклопедичного стилю та врахуванням правил Вікіпедії. За сім років існування проекту Науковою бібліотекою підготовлено понад 20 статей (у середньому 2-3 статті

на рік) про викладачів та науковців університету інформація про яких була відсутня. Серед них: ректори – Шкіль Микола Іванович, Золотоверхий Іван Демидович та Завітневич Василь Прокопович; викладачі та науковці, що залишили цей світ ще у середині або наприкінці ХХ ст. (декан педагогічного факультету – Шелухін Дмитро Якович; завідувач та професор кафедри української мови – Медушевський Андрій Петрович; завідувач та професор кафедри елементарної математики – Шиманський Іван Євгенович та ін.) та зовсім недавно (завідувач та доцент кафедри математики та методики навчання математики – Бевз Григорій Петрович).

ЛІТЕРАТУРА

1. Мороз Олексій Григорович. Вікіпедія: вільна енциклопедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Мороз_Олексій_Григорович (дата звернення: 18.10.2023).
2. Wikipedia. Wikipedia: the free encyclopedia. URL: <https://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia> (дата звернення: 18.10.2023).
3. Українська Вікіпедія. Вікіпедія: вільна енциклопедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Українська_Вікіпедія (дата звернення: 18.10.2023).
4. Вікіпедія: Правила і настанови. Вікіпедія: вільна енциклопедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Вікіпедія:Правила_і_настанови (дата звернення: 18.10.2023).
5. Вікіпедія:Критерії значущості/Особи. Вікіпедія: вільна енциклопедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Вікіпедія:Критерії_значущості/Особи (дата звернення: 18.10.2023).
6. Орлик Петро Іванович. Вікіпедія: вільна енциклопедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Орлик_Петро_Іванович (дата звернення: 18.10.2023).